

IWONA BUGAJSKA-BIGOS
JADWIGA SAWICKA
ANNA STELIGA

ORCID: 0000-0002-7317-6248

ORCID: 0000-0001-9420-575X

ORCID: 0000-0002-4750-7285

Marina Abramović. Wolność absolutna

Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy

Wydział Sztuki na Uniwersytecie Rzeszowskim (w jego imieniu dr hab. Jadwiga Sawicka, prof. UR, i dr Anna Steliga) oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu (którą reprezentuje dr Iwona Bugajska-Bigos) to ośrodki realizujące Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy *Marina Abramović. Wolność absolutna* (2019–2021). Założony projekt jest tworzony w ramach badań artystyczno-naukowych i zgodnie z tematami badawczymi obejmującymi intertekstualność w sztukach wizualnych, badanie relacji pomiędzy tekstami kultury w realizacjach multimedialnych, instalacjach tekstowych i działalności malarskiej (J. Sawicka) oraz badania z zakresu psychopedagogiki twórczości (A. Steliga).

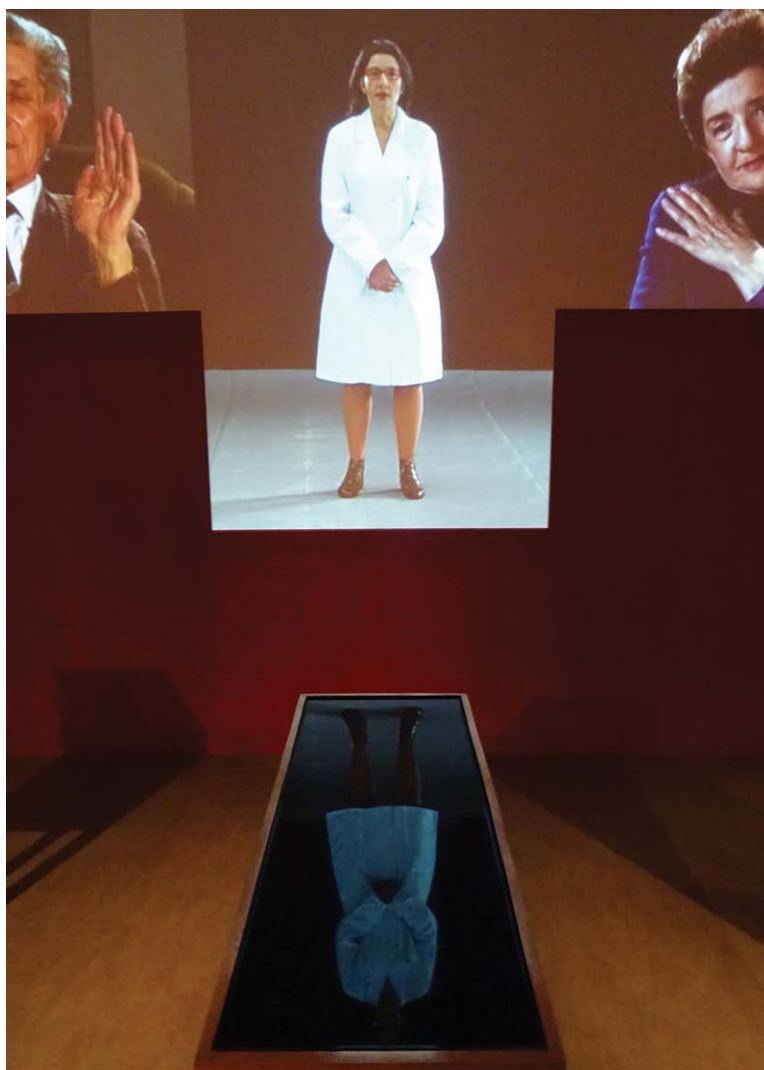
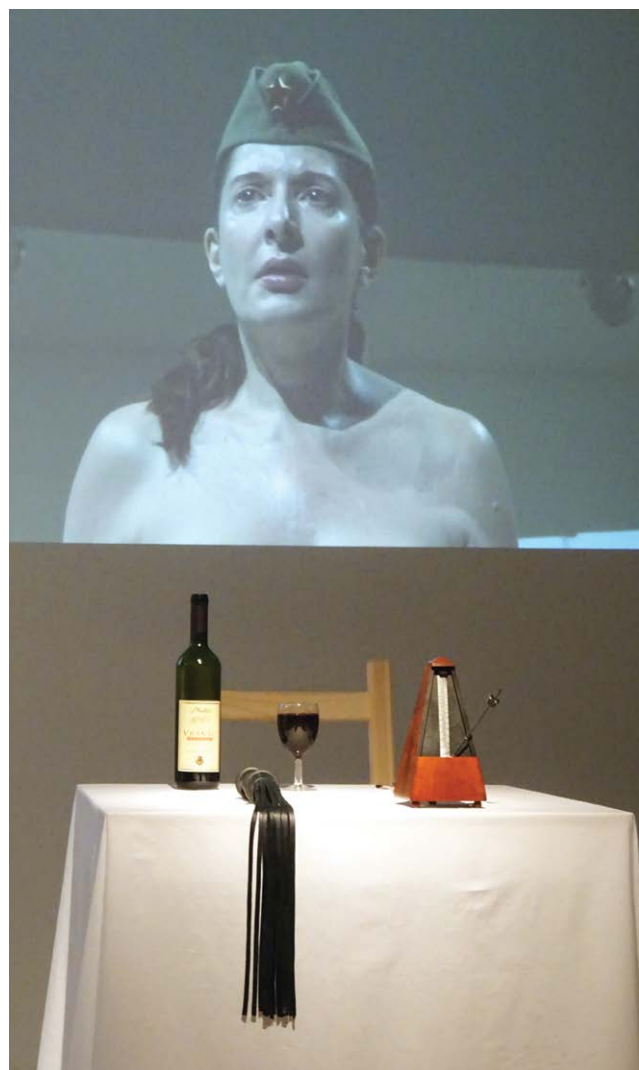
Organizatorami projektu są: Wydział Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu – edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych, Koło Artystyczno-Naukowe „Piekarnia” oraz partnerzy z Polski: Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” (Toruń), Uniwersytet Śląski (Katowice), Uniwersytet Mikołaja Kopernika (Toruń), Akademia Sztuk Pięknych (Kraków), Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska (Przemyśl) i z zagranicy: Państwowy Uniwersytet Humanistyczny (Równe, Ukraina), University of Girona (Girona, Hiszpania), Uniwersytet Komeńskiego (Bratysława, Słowacja), ESE – Escola Superior de Educação do Politécnico do Porto (Porto, Portugalia), Kean University (New Jersey, USA), Terra Therapeutica Institute (Bratysława, Słowacja), Institut for Kunstterapi (Dania), EFAT – European Federation of Art Therapy (Belgia). Do czynnego udziału w projekcie zostali zaproszeni także uczestnicy warsztatów i pracowni plastycznych – osoby z niepełnosprawnościami i ich instruktorzy z dwóch polskich placówek: Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Fundacji Pomocy Osobom z Autyzmem „Mada” (Nowy Sącz) i Domu Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Psychiczenie Chorych (Rzeszów).

W dniach 16–17 marca 2019 roku nastąpiła realizacja pierwszej części projektu, tj. wyjazd do Torunia

2 lipca 1975 roku Marina zamieniła się na rolę z „okienną” prostytutką w Amsterdamie. prostytutka zastąpiła ją na otwarciu wystawy, fragment ekspozycji *The Cleaner / Do czysta* w CSW „Znaki Czasu”, fot. A. Steliga

i zwiedzenie w CSW „Znaki Czasu” wystawy *Do czysta* Mariny Abramović, oraz warsztaty artystyczno-naukowe. Ponadto projekt obejmuje cykl wystaw oraz główny rezultat wydarzenia, jakim będzie recenzowana monografia naukowa, która zostanie wydana w Wydawnictwie UR. W publikacji znajdują się prace artystyczne stworzone przez autorki projektu, teksty naukowe,

Kadr z *Lips of Thomas* / Kadr z *Balkan Baroque*, fragment ekspozycji *The Cleaner / Do czysta* w CSW „Znaki Czasu”, fot. A. Steliga

a także dzieła i teksty innych artystów i naukowców. Publikacja obejmuje również prace studentów, które są integralną częścią naszych badań naukowych. Nie zabraknie też wypowiedzi artystycznych osób z niepełnosprawnościami.

Założenia projektu, inspirowane wystawą *Do czysta* zorganizowaną w CSW „Znaki Czasu” w Toruniu, odnoszą się do uniwersalnych wartości sztuki niekonwencjonalnej artystki, jaką jest Marina Abramović.

Analizując jej bogatą twórczość, trudno nie odnieść się do jej wychowania w komunistycznym kraju, jakim była powojenna Jugosławia, do trudnych relacji i skomplikowanych uczuć pomiędzy nią a matką, matką a ojcem czy ojcem a Mariną. Wyznacznikiem działań artystycznych Abramović jest również gama intensywnych uczuć pomiędzy nią a partnerem Ulayem, zmieniających swe oblicze wraz z ewaluacją ich związku. Miłość, jej brak, jej złożoność – mają znaczące odniesienia w sztuce artystki. Marina to także skandalistka, brutalnie przełamująca własne słabości i badająca wpływ swej sztuki na odbiorców. Swoimi pracami niejako

zmienia wymiar sztuki, odrzuca obraz tradycyjny na rzecz działań performatywnych, w których widz staje się aktywnym uczestnikiem wydarzeń. Marina to w końcu ogromna komercyjna firma, gdzie nazwisko artystki staje się wyznacznikiem marki. Marina to wolność, żart, walka o swe idee i wolność przekazu, rozliczenie z przeszłością, ale też pewnego rodzaju konformizm. Abramović nie pozwala widzowi popaść w percepcyjny letarg – zaskakuje, oburza, pobudza, wzrusza, dotyka tematów tabu, irytuje, ale też wprawia w zadumę. Jej sztuka ukazuje różnorodne oblicza, tak jak różnorodna i zmienna jest ona sama.

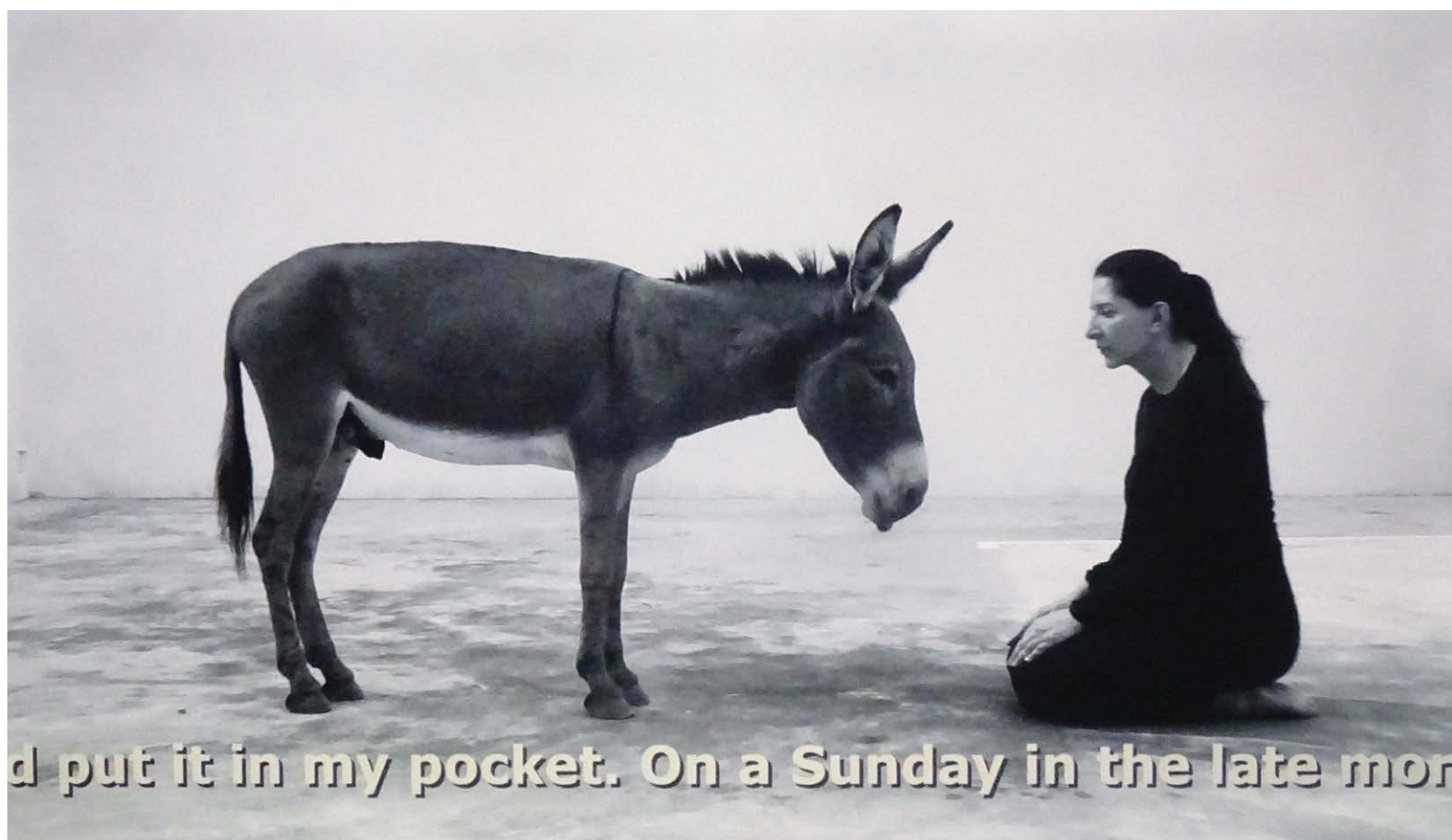
Marina Abramović – notka biograficzna

Urodzona 30 listopada 1946 roku w Belgradzie – jugosłowiańska artystka intermedialna. Jej twórczość związana jest w dużej mierze z miejscem pochodzenia, sytuacją na Bałkanach i z doświadczeniem XX wieku. Prace wideo często połączone są z aktywnością performance, w którym ciało artystki jest podstawowym medium i jednocześnie częstym tematem (*body art*).

Kochana i znienawidzona „królowa sztuki współczesnej”. Dla jednych duchowa przewodniczka i bezkompromisowa eksperymentatorka, dla innych, komentujących jej operacje plastyczne i udział w kampaniach reklamowych, cyniczna hochsztaplerka. Nikt jednak nie podważa jej pozycji „ikony performace’u”, na którą serbska diwa pracowała prawie pięć dekad. Retrospektywa *Do czysta* w Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu (8 marca – 11 sierpnia 2019) przygotowana we współpracy z muzeami ze Szwecji, Holandii i Niemiec pokazuje 120 dzieł, a także rekonstrukcje performace’ów artystki, w tym także prace z heroicznych lat 60., gdy Abramović regularnie przekraczała fizyczne i psychiczne ograniczenia własnego ciała¹.

¹ <https://www.vogue.pl/a/prognozy-na-2019-rok-sztuka>

Kadr z *Confession*, fragment ekspozycji *The Cleaner* / *Do czysta* w CSW Znaki Czasu, fot. A. Steliga